

PENSUM TIL LÆRINGS DAG FOR FORVALTNINGSNIVEAU

Læsevejledning

På listen optræder en række publikationer, som Børne- og Socialministeriet har bedt Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) udarbejde specifikt til formålet om at bidrage til realiseringen af den styrkede pædagogiske læreplan. Disse materialer er udarbejdet i tæt samarbejde med 'Partnerskab for kompetenceudvikling og viden til praksis', som løbende har bidraget til at kvalitetssikre materialerne. Materialerne er markeret med en * på listen nedenfor. Materialerne findes på www.emu.dk/dagtilbud. Der vil løbende blive udviklet materialer vedrørende samtlige elementer af den styrkede læreplan og listerne vil løbende blive opdateret med disse tekster.

På listerne indgår også en række andre relevante artikler, som repræsenterer forskellige perspektiver på udvalgte elementer af det pædagogiske grundlag i den styrkede pædagogiske læreplan.

Materialerne har forskelligt format. Nogle er tekster, der skal læses, mens andre udgøres af konkrete redskaber, som deltagerne skal arbejde med eller gives kendskab til gennem undervisningen. Der optræder også forslag til videoer, som kan inddrages i undervisningen.

Listerne er inddelt i primær og sekundær litteratur. Den primære litteratur er som udgangspunkt obligatorisk at inddrage i modulerne, mens den sekundære litteratur blot er vejledende og til inspiration for de 50 % af pensum, som udbydere selv kan tilrettelægge. I forhold til den obligatoriske litteratur kan der gøres undtagelser i tilfælde af, at enkelte udgivelser ikke er tilgængelige på det tidspunkt, hvor modulet udbydes, eller hvis der vurderes at være materiale, som kan stå mål med det på listen angivne materiale.

Listerne er endvidere inddelt i materialer, der bidrager til en overordnet forståelse af den styrkede pædagogiske læreplan i sin helhed og materialer, der specifikt stiller skarpt på udvalgte dele af læreplanen.

PRIMÆR LITTERATUR – OBLIGATORISK (135 sider)

LITTERATUR, DER OMHANDLER LÆRERPLANEN GENERELT OG ER GRUNDLÆGGENDE FOR DEN GENERELLE FORSTÅELSE		
UDGIVER OG TITEL	SIDEANTAL	BESKRIVELSE
<p>*Børne- og Socialministeriet (2018). <i>Den styrkede pædagogiske læreplan. Rammer og indhold</i></p> <p>Findes på emu Dagtilbud.</p>	58 sider	<p>Publikationen beskriver indholdet i den fælles pædagogiske læreplan for dagtilbud og rammerne for de lokale læreplaner, hvert dagtilbud skal udarbejde. Den indeholder blandt andet læreplanens pædagogiske grundlag og beskrivelser af og mål for de seks læreplanstemaer.</p> <p>Den henvender sig til ledelse og personale i dagtilbud, kommunale forvaltninger, pædagogiske konsulenter og andre, der arbejder med pædagogik i dagtilbud.</p> <p>Publikationen samler alle bestemmelser og bemærkninger om læreplanen fra hhv. Dagtilbudsloven og Bekendtgørelse om den pædagogiske læreplan.</p>
<p>*Danmarks Evalueringsinstitut og Børne- og Socialministeriet (2018). <i>Redskab til selvevaluering</i></p> <p>Findes på emu Dagtilbud.</p>	22 sider	<p>Publikationen er et grundlæggende redskab til at realisere den styrkede pædagogiske læreplan i et dagtilbud. Den giver en ramme for struktureret dialog og systematisk analyse af et dagtilbuds pædagogiske praksis inden for ni vigtige områder af den styrkede pædagogiske læreplan. Redskabet er målrettet ledelse og personale i dagtilbud.</p> <p>Med redskabet i hånden kan man se kritisk og konstruktivt på sin egen pædagogiske praksis ift. centrale begreber fra læreplanen, fx forældresamarbejde, det brede læringsbegreb, børn i udsatte positioner mv. Ved udvælgelse af redskabets enkelte temaer, vil de relatere sig til de samme pejlemærker.</p> <p>(Til undervisningen udvælger underviser ca. fem ud af materialets ni tematikker, som kursister skal læse og arbejde med i undervisningen. Obligatorisk læsning er 1) indledning, 2) de fire udvalgte temaer og 3) handleplansskema).</p>

LITTERATUR, DER OMHANDLER ELEMENTER VED LÆREPLANEN			
UDGIVER OG TITEL	SIDEANTAL	BESKRIVELSE	PEJLEMÆRKER
*Danmarks Evalueringsinstitut og Børne- og Socialministeriet (2018). <i>Redskab til forankringsproces</i> Findes på emu Dagtilbud .	12 sider	Forankringsunderstøttende redskab, som beskriver seks konkrete tilgange til at skabe en varig forankring af de lokale forandringer i forbindelse med realiseringen af den styrkede pædagogiske læreplan. (Til undervisningen udvælger underviser ca. to ud af materialets fem tilgange, som kursister skal læse og arbejde med i undervisningen. Obligatorisk læsning er 1) indledning, 2) de to udvalgte temaer.)	Faglig pædagogisk ledelse med fokus på at lede og udvikle pædagogisk praksis i dagtilbuddet ved at understøtte refleksioner og fagligt begrundende valg.
*Danmarks Evalueringsinstitut og Børne- og Socialministeriet (2018). <i>Kort om: Evaluerende pædagogisk praksis</i> Findes på emu Dagtilbud .	16 sider	Praksisrettet udgave af en forskningskortlægning om en evaluerende pædagogisk praksis i dagtilbud foretaget af Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) for Børne- og Socialministeriet i 2018. Herunder beskrivelse af tre veje til en styrket evalueringspraksis.	Evalueringskultur: En løbende og systematisk beskrivelse (fx foto, observationer mv.), vurdering og analyse af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.
* Danmarks Evalueringsinstitut og Børne- og Socialministeriet (2018). <i>Kort om samspil og relationer</i> Findes på emu Dagtilbud .	16 sider	Praksisrettet udgave af forskningskortlægning af, hvad der karakteriserer relationer og interaktioner af høj kvalitet i dagtilbud. Fokus er på tilknytning til barnet, at besvare børnenes behov og ideer i samspil med dem samt at skabe rammer for gode samspil og trygge relationer.	Processuelle forhold: Kvalitet i interaktioner mellem børnene, mellem personale og barn/børn, forældre, dagens rytme m.v.
Majgaard, K. (2015). Pædagogisk ledelse som transformativ praksis. I: Cecchin, D. (red.), <i>Barndomspædagogik i dagtilbud</i> (s. 371-381). Akademisk Forlag	11 sider	Kapitlet handler om den pædagogiske ledelse som en transformativ praksis, hvor lederen skal indgå i en oversættelsespraksis, der forbinder det pædagogiske, administrative og politiske med henblik på at udvikle den pædagogiske praksis. Hertil diskuterer kapitlet en række	Strukturelle rammer (fysiske rammer, organisering af tid og personaleressourcer, normering mv.).

		strukturelle discipliner som knytter sig til dette oversættelsesarbejde: pædagogisk strategi, pædagogisk organisering, pædagogisk vejledning og administrativ understøttelse.	Faglig pædagogisk ledelse med fokus på at lede og udvikle pædagogisk praksis i dagtilbuddet ved at understøtte refleksioner og fagligt begrundede valg.
--	--	---	---

ØVELSESMATERIALE

MATERIALE, SOM UNDERVISER SKAL SIKRE, AT DE STUDERENDE HAR KENDSKAB TIL, SAMT, HVIS RELEVANT, LADE DE STUDERENDE ARBEJDE MED MELLEMLIGT UNDERVISNINGSGANGENE. UNDERVISER SKAL M.A.O. BLOT HENVISE TIL DETTE. DER ER IKKE KRAV OM, AT DET SKAL LÆSES.

UDGIVER OG TITEL	BESKRIVELSE
*Danmarks Evalueringsinstitut og Børne- og Socialministeriet (2018) Findes på emu Dagtilbud .	Udvalgte materialer om de to temaer 'samspil og relationer' (hvv. speed drawing (film), dialogkort, et inspiration til procesforløb) samt 'evaluerende pædagogisk praksis' (speed drawing (film), dialogkort og plakat).

FORSLAG TIL SUPPLERENDE LITTERATUR

LITTERATUR, DER OMHANDLER ELEMENTER VED LÆREPLANEN			
UDGIVER OG TITEL	SIDEANTAL	BESKRIVELSE	PEJLEMÆRKER
Elverkilde, S. (2017). <i>Ledelse af kvalitet i pædagogisk praksis – Synlig læring og kvalitetsudvikling i dagtilbud</i> (s. 142-153). Dafolo	11 sider	Den pædagogiske praksis i dagtilbud er en del af organisatorisk rammesætning, der rækker ud over denne enkelte institution. Dette kapitel sætter fokus på dagtilbud som en del af en politisk styret organisation, der i et samspil med forvaltningen skal omsætte eksterne vilkår og ønsker til konkret praksis.	Strukturelle rammer (fysiske rammer, organisering af tid og personaleressourcer, normering mv.). Faglig pædagogisk ledelse med fokus på at lede og udvikle pædagogisk praksis i dagtilbuddet ved at understøtte refleksioner og fagligt begrundede valg.
Elbæk, S., Høegh, T. & Lillelund, F. (2018). Pædagogisk dokumentation af æstetiske processer. I: Mortensen, T. H. & Næsby, T. (red.), <i>Den styrkede pædagogiske læreplan. Grundbog til dagtilbudspædagogik</i> . Dafolo	12 sider	En evaluerende pædagogisk praksis med henblik på udvikling af gode læringsmiljøer handler om fortløbende og systematisk beskrivelse (fx foto, observationer, processer og forskellige former for dokumentation), vurdering og analyse af og refleksioner over sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Dette kapitel sætter fokus på evaluering og pædagogisk dokumentation.	Evalueringskultur: En løbende og systematisk beskrivelse (fx foto, observationer mv.), vurdering og analyse af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.